

שום דבר אינו דומה למישטר הנאצי. אך בישראל קורים דברים המעלים זיכרונות.

לפני 50 שנה עלה אדולף היטלר לשלטון בגרמניה, תחלה הישואה הנוראה ביותר בתולדות היה עם היהודי. כאשר עלה תאריך כזה, טב עי הוא שכל אדם מנסה להחיל את הלחצים על ההווה, החלה כי זאת היא תמיד מסוכנת — לא רק מפני שפרושה לראות את הי עבר באספקלריה של מציאות חדשה, שונה לגמרי, אלא גם מפני שהתופעה הנאצית והשוואה הן מיוחדות במינן בהיסטוריה, ושום דבר אינו דומה להן.

המיפלגת החלומה. בכל זאת שאלו את עצמם ישראלים רבים, השבוע, אם עסקי הקורבנות למד מן השואה את הלקח הנכון. לקח אחד אכן נלמד. מדינת ישראל הוקמה כדי שלא יקרה שוב יהודים יירצחו, מבלי שתהיה להם כל אפשרות להתגורר, ולוא רק כדי למות כבני־אנוש זקופי־קומה. הציבור היהודי בישראל הקים את מדינתו ואת צבאו או תוך תחושה זו.

אך לקח אחר מוטל בספק. הי אב למדו היהודים במדינת־ישראל אל מן השואה שעליהם להיות מוסריים יותר, הגונים יותר, אגרי שיים יותר מאחרים? או שמא משפיעים זיכרונות־השואה בכי וזו התפוך?

דווקא בימים, שבהם נדדו הי מחשבות חזרה אל מהגות־הריכוז הגבריים של המפלגת החלומה, התפרסמו בארץ ידיעות מחרידות, המאירות תהומות של שיפלות אנושיות.

במאלאנא בגרה. במשך שנים התלוננו הערבים בשטחים הכבד שים על שיטות של דיכוי והשפלה, שנשמעו כבלתי־אפשריות במדינה שבה שולטים יהודים. גם הדואנים לטוהר שילטון־הכבוש שטרו הלונות אלה כפרי של "דמי יון מירח"ה, התגובה האינסטינטיבית קטיבת היתה: זה לא יכול להיות עתה, במישפט המתנהג בבית מישפט ישראלי, מצטרבות עדויות על חיילים יהודיים על מה שהם עוללו בעצמם או ראו במו עיניהם. ערבים הוכרחו לזחול על ארבע, לנבוח ככלבים וללקק מגיזים של סלגים — מעשים המזכירים סיפורי סטאלאנים. צעדים נאסרו על לא עוול בכפם, הוכחו ללא רחמים לעיני הוריהם, ילדים הוכרחו להכות את הוריהם, והארים את ילדיהם.

כל זה נעשה בעידוד גלוי מצד שר־הביטחון והרמטכ"ל, שקרא לאנשיהם — "לתוש ביצים", ו"לטרטר" — מילים שקל לתרגמן ל־גרמנית.

סיפורי־וועה אלה, ששוב אין כל ספק בנכונותם, מחרידים, הם מוכיחים כי כל עם עלול ללקות בהתנוונות מוסרית, כאשר הוא שולט על יבם אחר, וכאשר הכוח בידו.

העובדה שפאשיסטים יהודיים, חברי כנופייתו של "הרב" מאיר בהנא, יכולים להטיף בטלוויזיה ל־גירוש המוני של מיליוני ערבים, מעוררת פצולת. אם יש לקח — זהו הלקח שיש לזכרו בשעה שרואים על המסך כיצד החלה המחלה הנאצית להתפשט בגופו של העם הגרמני, שהגדיר את עצמו כ"עם של הרי גים ומשוררים", ושהיה אחד מי עמיה־התרבות הגדולים לפני 50 שנה ושבו.

הודעת נבון שלא לכהן שוב כנשיא:

2 תיבות פאנדרה

בסקר שהזמינה מיפלגת־העבודה, ושפרסומו נגנז, התבררה לשימעות פרס האמת המרה על מצבה של תנועתו: אילו נערכו בחירות עתה, היה זוכה המערך בראשות פרס ב־41 מנדטים, ואילו הליכוד היה זוכה ב־52. כלומר המערך היה מפסיד

נבון ופרס הפסד של 9 מול רוב מוחלט

תישעה מנדטים מאותם שיש לו בכנסת הנוכחית. הליכוד היה מתחזק בשישה. החלק השני של הסקר מאנף יותר. איזו עמד עכשיו בראש רשימת־המערך בבחירות יצחק נבון, היה המערך זוכה ברוב מוחלט.

שהות קצרה

אור מציאות זו, יש עתה לשימעות פרס רק סיכוי אחד להישאר מנהיג המפלגה: לחזור לשלטון מייד, תוך כמה שבועות. אפשרות זו עשויה להיווצר על־ידי ועדת־החקירה לעניין הטבח בפלסטנינים. אם מסקנותיה תהיינה די חריפות כדי לגרום לזעזוע עמוק במערכת־השלטון, עשוי פרס לזכות בהודמנותו האחרונה. זו יכולה להתבטא באחת משתי דרכים:

- נפילת הממשלה כולה, והקמת קואליציה חדשה של המערך והדתיים.
● סילוק שרון הצעה של בנין למיפלגת־העבודה להצטרף לקואליציה. במיקרה כזה יתפרק המערך.
אם תחלוף הזדמנות זו, ומיפלגת־העבודה תישאר שוב מחוץ לשלטון, יגבר החץ לפיזור ההנהגה הקיימת, שנכשלה פעמים רבות מדי, ודחלאלת נבון למנהיגות המיפלגה.

כל זה חבוי בניבוי העתיד. על הפרק עתה עומדים המהלכים הבאים. באפריל תצטרך הכנסת לבחור בנשיא החדש. במאי יסנה נבון את מישכן הנשיא. תהיה לו שהות לעסוק בענייניו הפרטיים, להסדיר את ענייניו המישפחתיים ואולי להתחיל לכתוב ספר. לפי כל הסימנים, תהיה זאת שהות קצרה למדי.

החלטתו של יצחק נבון שלא לכהן עוד כנשיא המדינה אחרי חודש מאי (שעליה הודיע לראשונה העולם הזה 2362, לפני חודשים, בידיעת־סקופ) פותחת שתי תיבות־סנדורה בעת ובעונה אחת: קרב על כס־הנשיא וקרב על מנהיגות מיפלגת־העבודה.

המועמד העיקרי לתפקיד הנשיא הוא, כמובן, יוסף בורג — האיש שהגיע לשיא עוקמי של הישרדות פוליטית. אמנם, אין לבורג חשק לחתר על מנהיגותו במסדר. אך גם בורג מבין שבאחד הימים, ממוקדם או במאוחר, יצטרך לפנות מקום לאחרים. אם יבחר כנשיא, מובטח לו שבמשך חמש השנים הבאות — ולמעשה ככל שירצה וככל שיהיה — יישאר בתפקיד ציבורי בכיר, ויהיה האורח מס' 1 של ישראל. הפיתוי הוא על כן, גדול.

אם יחליט בורג להציג את מועמדותו, אין כוח בעולם שיוכל לעצור בערו. כוחה של המפד"י, כשדקה־מאזניים הפוליטית, מספיק כדי להכטיח את כהונתו.

אם יפרוש בורג מן הפעילות במסדר, המועמד הטבעי לירושה הוא זבולון המר. המר כבר מתכוון לכך מזה כמה חודשים. ההדבר התבטא בהתרחקותו מן השוליים הקיצוניים מימין — גוש־אמונים ותנועת־התחייה — וחזרה אל מרכז הבימה. המר הכשיר את עצמו מבחינה ציבורית כשותף לקואליציה עם המערך, אם הנסיבות יחייבו זאת. על רקע זה באו קריאות מצד שותפיו־לשעבר, כמו הרב משה לוינגר, שהאשימו אותו בבגידה.

אולם לאחרונה צמח להמר מתחרה רציני. יצחק רפאל, שפרש מן המסדר על רקע של האשמות־שחיתות — הנראות כמעשי־מלאכים במציאות של היום — חזר לפעילות. הוא עשוי לגבש כוח מרכזי שישלול את הפרס מידין של המר ברגע האחרון. אם יחליט בורג שלא לקבל את תפקיד הנשיא, עלול להתחיל מחול־שדים. אין מועמד טיבעי אחר, המוסכם על הכל, ותחילי התרוצצות בין עשרות מועמדים אפשריים אחרים. במירץ זה יעלו גורמים עתיים, דתיים ומיפלגתיים, שיעכרו את האווירה במדינה עוד יותר.

להציל את המדינה

התיבה השניה היא מיפלגת־העבודה. אמנם, בפיקחות רבה טוען עתה נבון כי אינו מתכוון לעמוד בראש מיפלגת־העבודה. הוא חזר ומדיש שבצינון לכתוב ספרים, להיזר מפעילות ואף מהשמעת דיעות, לשמור על "תקופת צינון מרצון", ועוד ועוד.

מעטים בזירה המדינית מאמינים שכוונות טובות אלה אכן יתגשמו.

ברחבי מיפלגת־העבודה גובר הייאוש התיסכול. הכל מכירים בעובדה שגם שימעות פרס וגם יצחק רבין מהווים אסון למיפלגה, וכי אין למיפלגה שום סיכוי לחזור לשלטון ולזכות בבחירות כשאחד מאלה, או שניהם, עומדים בראשה.

באופן טיבעי מופנים כל המבטים לעבר נבון, שיש לו כמה וכמה מעלות:

- הילת הנשיאות, המקנה לו מעמד בכיר, אישיות מלבבת, המעוררת אהדה, ושאינה רוכשת לו אויבים בשום חוג או ציבור.
● המוצא הספרדי, העשוי לשנות את יחסו של לפחות חלק מציבור עדות־המזרח כלפי המערך.
● גישתו לענייני דת, שאינה מפריעה לחוגים החילוניים וההוסכת אותו לאישיות רצויה בעיני הדתיים.
● אי שותפותו עם שני הגיבורים האומללים של הטרגדיה הנוכחית במיפלגה, שנמאסו על הכל מכל וכל.
● כך נוצר מצב, שבו אין נבון צריך להידחם על המני היותו "דבר שאינו מוכן ואינו מוכשר לעשותו".

כאשר נוצר לחץ מעין זה, אין איש פוליטי יכול לעמד בפניו. אם יהיה רווח של כמה חודשים בין פרישתו מן התפקיד ובין אותו יום — בוודאי טוב. אך הכוונות הטובות, המושמעות על־ידו כעת, בוודאי לא יעמדו במבחן כזה, כאשר רבים וטובים יפנו אליו להציל את המדינה.

* גם מועמדות זו פורסמה לראשונה על־ידי העולם הזה (2368) סקופ בילעדי במדור תשקיף.

הכנסת

15 מוחרים

במיפגת העבודה פרץ מרד כאשר עתה דוברת אף עז מפייתו הליכוד.

שמרניים אחרי פירסום הדיעה המרעישת, היא עמדה עדיין בי מרכז האירועים הפוליטיים בישראל ובעולם הערבי. המיפגש בין סתי פלד, יעקב ארנון ואורי אבי גרי, מטעם המועצה הישראלית ל־מען שלום ישראל־פלסטנין, ובין יאסר ערפאת וחבריו, ראשי

שבה גינה את המישלחת הישר־אלית בסינגון של הסתה קיצונית אף מו של חברו, אישה־הליכוד פינחס גולדשטיין. הצבעה ברגליים. בדיון בי סיעת המערך הוחלט, לפני כן, שכל הסיעה תצביע כאיש אחד בעד הצעת בר־זוהר. דרישת יו־סי שריד, כי יינתן חופש־הצבעה, נדחתה. כשרק הוא לבדו תומך בה, היה נדמה כי היונים הוכו שוק על ירך, וכי שריד נשאר בר־דד.

אלם בעת הדיון במליאת־הכנסת התהפכו היוצרות. קיצוניות סינגון של בר־זוהר, אדם הקי רוב יותר לתנועת־התחייה מאשר

אש"ף, הסעיר את הרחות בשני המחנות. עוצמת הסערה הוכיחה כי אכן היתה זאת פריצת־דרך היסטורית, שפגעה בלבליבה של הזית־הסירוב משני הצדדים. בעוד שבעולם הערבי נמשכה ההתקפה על יאסר ערפאת (ראה להלן), נערכה בישראל ההתקפה על חברי המישלחת הישראלית. היא עברה מן הממשלה, שבה נדרש לחוקק חוק גנד פנישות־שלום, אל הכנסת. כמו תמיד, עמדו בראש ההתקפה דווקא אנשי המערך, שעלו בעוקותיהם הלאומיות אף על אבי שי הליכוד. אישה־המערך מיכאל בר־זוהר הגיש הצעה לסדר־היום,

ליונים שבסיעתו, הסעירה אותם. המערך התפלג.

אנשי ר"ק"ה הצביעו בעד הורר דת ההצעה מסדר־היום. שבה וייס (המערך־עבודה) ומרדכי וירשו בסקי (שינוי) גמנעו רישמית מן ההצבעה. יוסי שריד נשאר אף הוא באולם, וסירב באופן הפגני תי להשתתף בהצבעה. קבוצה גדולה של חברי־המערך, ובה כל אנשי מ"ם מילבד אימרי רון, יצאת האולם בעת ההצבעה. קבוצה זו כללה את שולמית אלוני, אהרון הראל, נאוה ארד, עוזי ברעם, מנחם הכהן וחמד חלאי לה. אבא אבן, אחד האישים הבדי (המערך בעמוד 6)